

11 дәріс. Ішкі валюталық нарықтағы шет ел валютасын сату

Резиденттер арасындағы валюталық операциялар

Резиденттер арасындағы валюталық операцияларға тыйым салынады, оған мыналар кірмейді:

1) тараптардың бірі Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және (немесе) Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі болатын операциялар;

2) өздеріне берілген лицензияға және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес уәкілетті банктер мен уәкілетті ұйымдар жүзеге асыруға құқылы банктік операцияларға және өзге де операцияларға жатқызылатын валюталық құндылықтармен операциялар;

3) валюталық операциялар жүргізу жөніндегі банктік қызмет көрсетуге ақы төлеу, сондай-ақ шетел валютасымен банктік қызмет көрсету көзделетін шарттар бойынша тұрақсыздық айыппұлдын (айыппұлдарды, өсімпұлдарды) төлеу;

4) резиденттердің шетел валютасымен шығарған бағалы қағаздарын және резидент еместердің шығарған бағалы қағаздарын сатып алуға, сатуға, сыйақы төлеуге және (немесе) өтеуге байланысты операциялар;

5) аударым аккредитивтерін ақы төлеу нысаны ретінде пайдаланған кезде экспортты (импортты) жүзеге асыруға байланысты комиссия шарттары бойынша ақша төлемдері мен аударымдары;

6) шетел валютасымен көрсетілген вексельдерді ақшалай міндеттемелерді орындау ретінде беру;

7) бөлшек сауданы жүзеге асыруға әрі осы Заңда және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген талаптарға сәйкес алынған қолма-қол шетел валютасымен қызмет көрсетуге лицензиясы бар резиденттермен есеп айырысу;

8) қызметкерлерді Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге іссапарларға жіберуге байланысты шығыстарды төлеу;

9) жеке тұлғалардың ақшаны өтеусіз аударуы немесе валюталық құндылықтарды жеке тұлғаларға, сондай-ақ жарғылық қызметі қайырымдылық қызметін жүзеге асыруға бағытталған заңды тұлғаларға өтеусіз беруі;

10) жеке тұлғалардың басқа жеке тұлғалардың пайдасына банк салымдарын енгізуі;

11) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен көзделген жағдайларда салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеуге байланысты операциялар.

Резиденттер мен резидент еместер арасындағы

валюталық операциялар

1. Резиденттер Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасына сәйкес тараптардың келісімі бойынша резидент еместермен ұлттық және (немесе) шетелдік валютамен мәмілелер жасасуға құқылы.

2. Резиденттер резидент еместермен операциялар бойынша шетел валютасымен көрсетілген вексельдер шығаруға құқылы.

3. Резидент еместер салымдар (депозиттер), бағалы қағаздар, резиденттермен қарыз алу операциялары және осы Заңда көзделген тәртіппен жүзеге асырылған өзге де валюталық операциялар бойынша алынған дивидендтерді, сыйақы мен өзге де кірістерді шектеусіз алуға және аударуға құқылы.

4. Егер осы аталған валюталық операцияларға қатысты валюталық реттеу режимдері белгіленбесе, резиденттер мен резидент еместер арасындағы валюталық операциялар хабарлама режимін белгілеуге құқылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген тәртіппен шектеусіз жүзеге асырылады.

Заңда белгіленген валюталық реттеу режимдері тараптардың бірі Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және (немесе) Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі болып табылатын резидент еместермен жасалатын валюталық операцияларға қолданылмайды.

Резидент еместер арасындағы валюталық

операциялар

1. Қазақстан Республикасының аумағында резидент еместер арасындағы валюталық операциялар осы белгіленген талаптарды ескере отырып шектеусіз жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының аумағында резидент еместер арасындағы валюталық операцияларды жүргізуге шектеулер көзделген жағдайларда ғана енгізілуі мүмкін.

Резиденттер мен резидент еместердің валюталық операциялар бойынша төлемдері және ақша аударымдары

1. Резиденттер мен резидент еместердің валюталық операциялар бойынша төлемдері және ақша аударымдары уәкілетті банктердегі шоттар арқылы жүзеге асырылады, оған мыналар кірмейді:

1) Қазақстан Республикасының аумағындағы жеке тұлғалардың ұлттық валютамен төлемдері және ақша аударымдары, сондай-ақ олардың пайдасына төлемдер мен ақша аударымдары;

2) жеке тұлғалардың уәкілетті банктерде шот ашпай жүзеге асыратын ақша аударымдары;

3) бөлшек сауданы жүзеге асыруға және қолма-қол шетел валютасымен қызмет көрсетуге Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің лицензиясы бар жеке тұлғалар мен заңды тұлғалар арасындағы төлемдер;

4) жеке тұлғалар мен уәкілетті банктердің немесе уәкілетті ұйымдардың арасындағы олардың айырбастау пункттері арқылы жүзеге асырылатын төлемдер;

5) резидент заңды тұлғалардың резидент емес қызметкерлерге, сондай-ақ резидент емес заңды тұлғалардың резидент және резидент емес қызметкерлерге шетел валютасымен жалақы төлеуі;

6) заңды тұлғалардың қызметкерлерді Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге іссапарларға жіберуге байланысты шығыстарды шетел валютасымен төлеуі;

7) өз қызметін Қазақстан Республикасының кеден аумағында әуежайларда, порттарда және халықаралық қатынастар үшін ашылған

шекаралық өткелдерде кедендік бақылаумен жүзеге асыратын жеке тұлғалар мен резидент емес заңды тұлғалар арасындағы төлемдер;

8) резидент заңды тұлғалар мен Қазақстан Республикасының аумағында өз қызметін жүзеге асыратын резидент емес заңды тұлғалар арасындағы Қазақстан Республикасының төлемдер мен ақша аударымдары туралы заңнамасында белгіленген сома шегінде ұлттық валютадағы төлемдері;

9) чек, вексель беру (тапсыру) арқылы жасалатын төлемдер;

10) белгіленген тәртіппен ашылған шетелдік банктердегі шоттар арқылы жүзеге асырылатын төлемдер мен ақша аударымдары;

11) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген жағдайларда, резидент еместер резиденттің міндеттемелерін орындау есебіне жүзеге асыратын олардың шетелдік банктердегі шоттарынан ақша аударымдары.

Резидент және резидент емес заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының аумағында валюталық операциялар жүргізген кезде алған қолма-қол шетел валютасы олардың уәкілетті банктердегі шоттарына міндетті түрде аударылуға тиіс.

2. лицензиялау, тіркеу, хабарлама және (немесе) мәміле паспортын ресімдеу талабы белгіленген Қазақстан Республикасының аумағындағы валюталық операциялар бойынша төлемдер мен ақша аударымдары уәкілетті банктерде ашылған шоттар арқылы ғана жүзеге асырылады.

3. Резидент және резидент емес жеке тұлғалар белгіленген сома шегінде уәкілетті банктерде шот ашпай-ақ:

1) Қазақстан Республикасының аумағында, Қазақстан Республикасынан және Қазақстан Республикасына өтеусіз ақша аударымдарын (салықтық, лицензиялық төлемдерді, айыппұлдарды, мұрагерлік сома аударымдарын, алименттерді, гранттарды және басқаларын);

2) жеке тұлғаның кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруына байланысты емес және Заңға сәйкес оған қатысты лицензиялау, тіркеу, хабарлама талабы белгіленбеген өзге де ақша аударымдарын Қазақстан Республикасынан жүзеге асыруға құқылы.

4. Резиденттердің және резидент еместердің қолма-қол шетел валютасын пайдалану және шотқа аудару тәртібі, сондай-ақ банк шотын ашпай-ақ ақша аударымдарының сомасы мен оларды жүзеге асыру тәртібі Қазақстан

Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді.

Шетел валютасымен жасалатын айырбастау

операциялары

1. Уәкілетті банктер өздеріне берілген лицензияға немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен берілген құқыққа сәйкес шетел валютасын Қазақстан Республикасында, сол сияқты шет елде де еркін сатуы және сатып алуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасында шетел валютасын сатуды және сатып алуды резиденттер мен резидент емес тек қана уәкілетті банктер, олардың айырбастау пункттері, сондай-ақ уәкілетті ұйымдардың айырбастау пункттері арқылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген тәртіппен жүргізеді.

Валюталық құндылықтарды, қолма-қол ұлттық валютаны, номиналы және (немесе) құны ұлттық валютамен көрсетілген бағалы қағаздарды және төлем құжаттарын, резиденттер шығарған номиналы жоқ бағалы қағаздарды әкелу және әкету, жіберу

1. Резидент және резидент емес жеке тұлғалар әкелетін қолма-қол шетел валютасының қайдан алынғанын растайтын құжаттарды ұсынбай-ақ баламасы он мың АҚШ долларынан аспайтын мөлшерде қолма-қол шетел валютасын Қазақстан Республикасынан әкетуге құқылы.

Резидент және резидент емес жеке тұлғалар Қазақстан Республикасынан баламасы он мың АҚШ долларынан асатын мөлшерде қолма-қол шетел валютасын әкететін кезде Қазақстан Республикасының кеден органдарына баламасы он мың АҚШ долларынан асатын сомаға олардың қайдан алынғандығының заңды екендігін растайтын құжаттарды табыс етуі қажет.

Әкетілетін қолма-қол шетел валютасының қайдан алынғандығының заңды екендігін растайтын құжаттардың тізбесін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілейді.

2. Резидент және резидент емес жеке тұлғалардың баламасы үш мың АҚШ долларынан асатын мөлшерде қолма-қол шетел валютасын және (немесе) ұлттық валютаны Қазақстан Республикасына әкелуі және одан әкетуі қолма-қол шетелдік және (немесе) ұлттық валютаның әкелінетін немесе әкетілетін бүкіл сомасына кедендік декларация беру арқылы Қазақстан Республикасының кеден органында міндетті түрде декларациялануға тиіс.

3. Номиналдық құны (номиналы) ұлттық валютамен және шетел валютасымен көрсетілген төлем құжаттарын (вексельдерді, чектерді, оның ішінде жол чектерін) Қазақстан Республикасына әкелу және әкету жазбаша декларациялауға жатпайды және шектеусіз жүзеге асырылады.

4. Валюталық құндылықтарды, қолма-қол ұлттық валютаны, номиналы және (немесе) құны ұлттық валютамен көрсетілген бағалы қағаздар мен төлем құжаттарын, сондай-ақ резиденттер шығарған номиналы жоқ бағалы қағаздарды әкелуін және әкетуді кедендік ресімдеу тәртібі Қазақстан Республикасының кеден заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Ақпарат және құжаттар ұсыну жөніндегі міндеттеме

1. Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын резиденттер, сондай-ақ резидент еместер белгіленген талаптарды орындау мақсатында валюталық реттеу мен бақылау органдарына және валюталық бақылау агенттеріне өздері жүргізетін валюталық операциялар бойынша есептілікті, ақпарат пен құжаттарды ұсынуға міндетті.

2. Резиденттер және резидент еместер уәкілетті банктердің сұратуы бойынша олар арқылы жүргізілетін валюталық операциялар жөніндегі төлемдер мен ақша аударымдарының мақсатын көрсетуге, сондай-ақ белгіленген талаптарды орындау мақсатында төлемдер мен ақша аударымдарының көрсетілген мақсаттарын растайтын құжаттарды ұсынуға міндетті.